

Apor Vilmos Katolikus Főiskola
Óvodapedagógus alapszak (BA)

KOMPLEX PEDAGÓGIA-PSZICHOLÓGIAI ALAPVIZSGA

TÉTELEK PEDAGÓGIÁBÓL és PSZICHOLÓGIÁBÓL

1. *Az óvodáskor pedagógiája*
2. *Kompetenciaalapú pedagógia. keresztény nevelés alapjai*
3. *Pedagógusmesterség, pedagógiai szakmai készségfejlesztés*
4. *A pedagógiai kutatás módszertana*
5. *Családpedagógia, érzelmi intelligencia fejlesztése*

1. *Általános és fejlődéslélektan 1.*
2. *Általános és fejlődéslélektan 2.*
3. *Pedagógiai szociálpszichológia*
4. *Személyiségfejlődési zavarok*

A szigorlaton egy tételt húznak, melynek a) része inkább pedagógiai, b) része inkább pszichológiai ismeretekre fókuszál. A tétel mindkét részét ki kell dolgozniuk, mindkét részét kérdezzük. A szigorlathoz eredményes felkészülést kívánunk!

1. a.) A nevelés fogalma, alapelvei. A nevelés területei, lehetőségei és szükségessége.
1. b.) A nevelés módszereinek pszichológiai elemzése: jutalmazás, büntetés. Vezetési stílusok és hatásaik Lewin szerint. A korai anya-gyermek kapcsolat jelentősége. A korai kötődés, kötődési típusok jellemzése. A hospitalizáció fogalma. Spitz, Bowlby, Harlow, Ainsworth vizsgálatai. A korai kötődési mintázat, mint a későbbi stressz válasz meghatározója, az elégtelen kötődésből esetlegesen kialakuló későbbi zavarok. A szorongás fogalma és típusai kisgyermekkorban, óvodáskorban.
2. a) Az óvodáskor pedagógiájának főbb kérdéskörei, nevelési felfogások, nevelhetőség kérdései, a nevelés sikerei.
2. b.) A pszichikus fejlődést meghatározó tényezők: öröklés, környezet. Az érés és tanulás szerepe a fejlődésben. Prenatális fejlődés. Szülés, születés. Érzékelés, észlelés, mozgás, gondolkodás fejlődése az óvodáskor végéig. A biológiai alapfunkciók zavarai: alvászavarok, a táplálkozás zavarai, szobatisztasággal kapcsolatos zavarok.

3. a) Az óvodai nevelést szabályozó dokumentumok (ONOAP). A óvodai nevelés gondozás tartalma, folyamata.

3. b.) A személyiségfejlődés elméletei óvodáskorban: konstruktivista megközelítés (Piaget), pszichoszexuális fejlődés (Freud), és a pszichoszociális fejlődés (Erikson). A tárgykapcsolatok jelentősége és fejlődése gyermekkorban (Mahler, Klein, Winnicott). A tárgyvesztés fogalma, a válás hatásai a gyermekre. Veszteségek kezelése gyermekkorban.

4. a) Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, gondozása, fejlesztése az óvodában. Inkúzió, integráció és differenciálás az óvodában.

4. b.) Sajátos nevelési igényű gyermekek. Az integrációs nevelés lehetőségei. A nyelvfejlődés, nyelvelsajátítás folyamata. A kommunikáció fogalma, formái, csatornái, a metakommunikáció. A korlátozott és kidolgozott kód jellemzői. A beszéd és a kommunikáció zavarai: az artikuláció zavarai, megkésett beszédfejlődés, dadogás, elektív mutizmus.

5. a) A családi és óvodai nevelés összefüggései. Az óvoda családi nevelést támogató szolgáltatásai.

5. b.) A szocializáció fogalma, folyamata, szinterei: elsődleges és másodlagos szocializáció. A szociális magatartásformák elsajátítása: imprinting, utánzás, identifikáció, interiorizáció. Az agresszió különböző elméleti megközelítései. Gyermekbántalmazás.

6. a) A pedagógushivatás és az élethosszig tartó tanulás értelmezése.

6. b.) A tanulás fogalma, típusai (klasszikus és operáns kondicionálás embereknél, komplex tanulás). Az emlékezet folyamatainak jellemzése (kódolás, tárolás, előhívás). Emlékezeti rendszerek és alrendszerek, ezek működése és jellegzetességei. Tanulási stratégiák, emlékezetfejlesztő módszerek. Az emlékezet működése kisgyermek- és óvodás korban.

7. a) Gyakorlati lehetőségek a kompetencia fejlesztésére: kommunikációs kompetenciák, matematikai kompetenciák, természettudományos kompetenciák, társadalmi kompetenciák kulturális kompetenciák, tanulási kompetenciák.

7. b.) A gondolkodás fogalma, jellemzői. Az intelligencia fogalma és mérése. Az IQ érték értelmezése, egyes IQ-övezetek jellemzése. A többszörös intelligencia elmélete, az intelligencia mint a kulturális adaptáció mértéke. Az értelmi fejlődés szakaszainak áttekintése Piaget szerint. A mentális retardáció fogalma, osztályozása

8. a) A keresztény nevelés alapfogalmai. Etikai és erkölcsi nevelés. A keresztény óvodák családsegítő funkciója.

8. b.) Az erkölcs kialakulása, fejlődése. Az erkölcsi fejlődés szakaszai (Piaget, Kohlberg). A szabálytudat fejlődése, játékokban való megjelenése. A szerep szociálpszichológiai elemzése. Szerepelvárások és szerepkonfliktusok. Nemi szerepek és a pszichoszexuális fejlődés.

9. a) A szocializáció szinterei: család-bölcsőde-óvoda -iskola.

9. b.) Az énefejlődés folyamata: a testkép, az éntudat és az énkép fogalma, alakulását befolyásoló tényezők. A megismerőfunkciók fejlődése az iskolás korig: emlékezet, tanulás, gondolkodás, figyelem, mezőfüggő és mezőfüggetlen észlelés kialakulása. Az iskolaérettség fogalma és kritériumrendszere.

10. a) Az óvopedagógus személyisége, a pedagógusszerep tartalma, normái, változásai.

10. b.) Egyén és csoport. A csoportok fejlődése, csoportdinamika néhány alapjelensége (csoportpolarizáció, csoportgondolkodás és döntés, csoportnyomás és konformizmus, kisebbségek speciális helyzete, a tömeg sajátos dinamikája, sztereotípiák és előítéletek kialakulása és fennmaradása). Szociometria és csoportkohézió.

11. a) A pedagógiai kutatás célja, tartalma. A kutatási probléma kiválasztása és meghatározása, szakirodalom feltárása. A kutatás hipotézisei, előfeltevései. A minta és a mintavétel kérdései a kvalitatív és a kvantitatív kutatásokban.

11. b.) A személyiség fogalma, típusok és vonásméletek. Fontosabb személyiségvonások jellemzése, jelentősége (pl. extravertió - introvertió, neuroticizmus, nyitottság, sikerkeresés és kudarckerülés, mezőfüggés, külső-belső kontroll). A személyiség korai megnyilvánulásai -

a temperamentum fogalma és típusai. A stressz fogalma, biológiai alapjai, eustressz és distressz, külső és belső stresszorok, a stresszel való megküzdés. Stressz-zavarok (akut és krónikus, PTSD, traumatizáció).

12. a) A kutatási terv. A kutatás lebonyolítása, kutatás-módszertani eljárások. A kutatás eszközei. A kutatás értelmezése, elemzése, következtetések levonása.

12. b.) A motiváció alapfogalmai. Alapvető (homeosztatikus) motívumok és humánspecifikus motívumok. A motívumok rendszere (Maslow). Teljesítménymotiváció és igényszint, teljesítménnyel kapcsolatos problémák (perfekcionizmus, teljesítményszorongás, munkaalkoholizmus, sikerfélelem). Sikerkereső és kudarckerülő magatartás.

13. a) A játék jelentősége, szerepe a gyermeki személyiség fejlődésében.

13. b.) A játék, az ábrázolás és a mese szerepe a gyermek személyiségfejlődésében. A játék- és ábrázolótevékenység fejlődése. A játék, rajz és a mese, mint a gyermek megismerésének eszköze.

14. a) A játékfejlődés főbb szakaszai. A kisgyermek megismerésének lehetőségei a játékban. A gyermeki világkép, a képzelet sajátosságai.

14. b.) A képzelet fogalma, fejlődése. A kreativitás fogalma, mérése. A gyermeki világkép jellegzetességei, tipikus gondolkodási hibák óvodáskorban. Az autisztikus zavar, az autista gyermekek fejlesztésének lehetőségei.

15. a) A játék szerepe az erkölcsi értékrend kialakulásában. A szabad játék, a fejlesztő játék, népi játék.

15. b.) Az érzelmek fogalma, fajtái, alakulása, jelentősége, érzelemelméletek. A konfliktusok fogalma, típusai, egyes konfliktusmegoldó stratégiák jellemzése. ADHD és diszruptív viselkedészavarok (oppozíciós zavar, impulzuskontroll-zavar, magatartászavarok).

16. a) A bábok használatának széleskörű lehetőségei a kisgyermek nevelésében. Bábtechnikák ismerete és ezek alkalmazása a képességfejlesztési területen.

16. b.) Az érzékelés és észlelés fogalma, szociálpszichológiai vonatkozásai: a fizikai és a személyészlelés összehasonlítása. A személyközi vonzalom, szimpátia meghatározói (fizikai észlelés és benyomásalakítás, attribúció, attitűdrendszerek).

17. a) Az óvodáskorú gyermek kognitív és érzelmi-szociális fejlődési folyamata.

17. b.) A humanisztikus pszichológiai irányzat személyiségfelfogása: gyermekközpontú és emberközpontú pszichológia és pedagógia. Konfliktuskezelés és kommunikáció Gordon modellje szerint. „Jutalmazás és büntetés” a gyerekközpontú pedagógiában. Kényszeres gondolatok és viselkedés gyermekkorban.

18. a) Az értelem és az érzelem intelligenciájának eltérő fejlesztési módjai.

18. b.) A humanisztikus lélektan alapfogalmai, és mindezek megvalósulása a pedagógiai gyakorlatban (feltétel nélküli elfogadás, növekedés-szükséglet, növekedés-érzés és támogatás, humán potenciál, flow, értékelés helyett pozitív visszajelzés stb.). Gyermekkori depresszió.

19. a) A társas intelligencia fejlesztése, főként a kisgyermekkorra fókuszálva.

19. b.) Társas kölcsönhatás és befolyásolás lélektani folyamatai. Az attitűd fogalma, funkciói. A kognitív diszonzancia elmélete (Festinger). Elhárító_mechanizmusok (S. Freud és Anna Freud). Kategorizáció, sztereotípa, előítéletes viselkedés, diszkrimináció - ezek okai, a fennmaradásukért felelős pszichológiai tényezők. Az előítélet leküzdésének módszerei. Stigmatizáció, és ennek hatásai.

20. a) Az óvodapedagógus kulcsszerepe a mese, játék, művészet, az érintés és a mozgás funkcióinak fejlesztésében.

20. b.) A nagymozgások és finommotorika fejlődése és fejlesztése, a lateralizáció kialakulása és jelentősége. A mozgásfejlődés és értelmi fejlődés kapcsolata, az atipikus vagy megkésett

mozgásfejlődésben rejlő potenciális veszélyek, és a korrekció lehetőségei. Szobatisztaság, szobatisztasággal kapcsolatos zavarok.